

« zurück blättern vor »

LONT subst. m., ab 1643; auch *łąt*, *łunt*; ‘Zündschnur für explosives Material’ – ‘sznur nasycony substancją palną służący do zapalania materiału wybuchowego’: 1643 UffDekArch II 22, SP17 *działa [...] ze wszystkimi potrzebami, to ieft szuflami ftemplami, luntárni y windami.* ◦ (1663) 1922 J.B.Zim.Siel. 159 *Na ostatek nie stało prochu im i lontów, Aż musieli niektórzy knoty robić z gontów.* ◦ (vor 1673) 1930 Oble. 235 *Okrągłe wieńce, prochami natkane, Ło[ń]tami zewsząd mocno skrępowane.* ◦ (1721) 1724 VadeMed 184, SP17 *uczyn w rękách knotek iák candelkę [...] zapal z wierzchu, nie żeby płomieniem gorzáła, ále żeby się iáko lunt kurzyła.* ◦ 1752 Radz.U. 62 *Nie ieft ták ciężki: Saydak K u p i d y n a , Choć oftrych Grotow Strzał nápełnia bonty [...] A te zdrádliwiey próch zajmują lonty.* ◦ 1781–1783 Jak.Art.3 299, L s.v. *lontownik: łafka puszkarzka, okręcona kawatkiem lontu, którą puszkarz zapala działa.* ◦ (1777–1791) 1903 Staszic Dzień.I 291, DOR *Wszędzie szylwachów po wałach pełno, zatoczone armaty, żołnierze przy nich z lontami zapalonymi.* ◦ 1834 PT X 138, SJAM *I kanonierowi uciął rękę z lontem.* ◦ (1840) 1949 Słow.Maz. 189, DOR *A przy mózdzierzach trzymać zapalone lonty.* ◦ †1859 Krasień., SW *Szwedzka piechota, w milczeniu idąca do boju, z zapalonemi lonty.* ◦ (1938) 1950 Cent.Foka 95, DOR *Przywiązuje 9 ładunków do długiego bambusa, zapala lont i nie śpiesząc się, wpycha ładunek pod krę.* – (SŁA), L, SWIL, SW, LSP, DOR sowie BAN. ◦ **Var:** *łąt* subst. m. – L, SWIL, SW (m.u.); *lont* subst. m., (1663) 1922 J.B.Zim.Siel. 159 – (SŁA), L, SWIL, SW, LSP, DOR sowie BAN; *łunt* subst. m., 1643 UffDekArch 22, SP17 ◦ [LBel.] (1721) 1724 VadeMed 184, SP17 – Sw (stp.) sowie BAN. ◦ **Etym:** nhd. *Lunte* subst. f., ‘Zündstrick’, GRI. ◦ **Konk:** †*knot*. ◦ **Der:** *lontowy* adj., 1675 FredKon 73, SP17 *Páchotek piefzy ma mieć [...] Mufzkiet lontowy, łokći dwadźiesięcia y cztery lontow.* Zuerst geb. SW; *loncik* subst. m., [hapax] (1886) 1949–1951 Sienk.Pot.I 115, DOR *Jeśli nas nie poniechacie, mam tu barytkę prochu i loncik już tlejący.* Zuerst geb. SW. ❖ Ursprünglich ein Terminus technicus der Artillerie und der Belagerungskunst (Minen), wohl in den Kriegen der ersten Hälfte des 17. Jhs. entlehnt, spätestens 1752 allgemein verbreitet. Nhd. *Lunte*, ursprünglich ‘Docht’, ist wohl eine Lehnbedeutung nach frz. *mèche* ‘Docht; Zündschnur’. Sie erscheint im 16. Jh. im Rheinland (KLUGE) und wird bald ins Niederländische entlehnt, wo das Wort bereits 1589 als *lont*, *lonte* bei KILLIAN gebucht wird (FRANCK). Das männliche Genus der polnischen Form kann am besten durch die Herkunft aus süddt. *łunt erklärt werden. Vgl. die Anhäufung von Termini deutscher Herkunft im Beleg aus dem Artilleriehandbuch *Archelia* von 1643 (s.o.).

« zurück blättern vor »